

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 13 mars 1942 kl. 12 m.

*Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner
angående åvägabringande av ett särskilt skattesystem
för sjöfolk m. m.*

(2 avd.)

Till bevillningsutskottet hava hänvisats följande motioner, avseende förskottsinsbetalning av skatt m. m., nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 100 i första kammaren av herrar *Nordborg* och *Theodor Magnusson* och nr 146 i andra kammaren av herrar *Lindberg* i Stockholm och *Lundgren*, däri hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning angående åvägabringande av ett särskilt skattesystem för sjöfolk samt att utredningens resultat jämte förslag om möjligt måtte föreläggas 1942 års riksdag, samt

2) motionen nr 227 i andra kammaren av herr *Pettersson* i Dahl m. fl., vari hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning i enlighet med i motionen angivna riktlinjer angående möjligheten av förtidsinsbetalning av skatt till stat och kommun av arbetare och övrig personal, som tillfälligt anställas i allmän eller enskild tjänst under sådana förhållanden att ombyte av vistelseort ofta kommer i fråga, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag i ärendet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

I en vid 1934 års riksdag väckt motion, nr 104 i andra kammaren, föreslogs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning för åvägabringande av ett särskilt skattesystem för sjöfolk.

På hemställan av bevillningsutskottet (betänkande nr 21) anhöll riksdagen i skrivelse den 20 april 1934, nr 177, att Kungl. Maj:t ville föranställa om utredning rörande sådana ändringar i gällande lagstiftning, att taxeringsförfarandet och utskyldsbetalningen för sjöfolk måtte förenklas och göras mera effektiva än för det dåvarande vore fallet, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen kunde föranledas. Till stöd för sin hemställan anförde bevillningsutskottet bland annat följande.

De särskilda förhållanden, under vilka sjöfolket arbetade, medförde otvivelaktigt svårigheter för sjömän, framför allt de i utrikes sjöfart sysselsatta,

att fullgöra dem åliggande skyldigheter att avgiva självdeklaration samt att erlægga påförda utskylder. Nämnda omständigheter hade orsakat, att sjömännen i stor omfattning underlåtit att fullgöra sin deklaraionsplikt och utskyldsbetalning. I sin ordning hade detta medfört att sjömännen ofta obehörigen undgått taxering eller taxerats oriktigt samt att avsevärda belopp, som påförts dem i utskylder, icke kommit att inflyta. Olägenheter hade sålunda uppkommit såväl för de skattskyldiga själva som för det allmänna.

Föreliggande fråga kunde ingalunda betraktas såsom en fråga av underordnad betydelse. Till ledning för dennas bedömande ur det allmännas ekonomiska synpunkt kunde framhållas, att kommerskollegium i ett den 5 december 1930 till chefen för handelsdepartementet avgivet yttrande upplyst, att antalet i utrikes sjöfart sysselsatta svenska sjömän beräknats uppgå till omkring 20,000 samt att totala avlöningsbeloppet till dessa — befälhavarnas avlönning frånräknad — kunde beräknas till mellan 30 och 35 miljoner kronor.

Enligt utskottets mening vore det knappast möjligt att enbart genom en förbättrad tillämpning av gällande bestämmelser åstadkomma önskvärd rättelse i omförmälda missförhållanden. Utskottet hade därför ansett sig böra förorda vidtagande av en utredning för vinnande av mera ändamålsenliga bestämmelser än de nuvarande rörande avgivande av självdeklaration samt erläggande av påförda utskylder för sjöfolk. Därvid borde undersökas, huruvida man icke kunde erhålla ett lätt tillämpligt och enkelt system, vilket samtidigt som det för de skattskyldiga underlättade deklaraionspliktens och utskyldsbetalningens fullgörande tryggade det allmännas intresse att utfå utskylderna, utan att sjöfolket i fråga om grunderna för utgörande av de direkta skatterna försattes i en undantagsställning. — Beträffande utskyldsbetalningen vore en större snabbhet i fråga om indrivningen nödvändig för att åstadkomma den önskade effekten. En tänkbar utväg vore, att sjömännen, i likhet med vad å åtskilliga håll gällde i fråga om restaurangpersonal, genom myndigheternas försorg tilldelades särskilda skatteböcker, i vilka de påförda utskylderna infördes. Skatteboken borde kunna ersätta såväl självdeklaration och den löneuppgift arbetsgivaren hade att lämna som jämväl debetsedel och kvitto å erlagda utskylder.

I fråga om erläggandet av kommunalutskylder framhöll utskottet, att då beträffande ett stort antal av de i utrikes sjöfart sysselsatta gällde, att sambandet med hemortskommunen vore tämligen ringa, det möjligen kunde befinnas riktigt att dessa, därest så kunde ske utan att kommunernas berättigade intressen eftersattes, likställdes med svenska medborgare, som tillhört svensk beskickning hos utländsk makt eller lönat svenskt konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning och som på grund av sin tjänst varit bosatt utomlands (se 69 § kommunalskattelagen). För vinnande av effektivitet — ej minst med hänsyn till att på grund av brister i fråga om mantalsskrivningen ett stort antal sjömän sannolikt eljest komme att undgå taxering — borde en särskild taxeringsnämnd handhava taxering av sjömän. Slutligen framhöll utskottet att behovet av ändrade bestämmelser i ämnet gjorde sig starkast gällande i fråga om i utrikes sjöfart, särskilt i s. k. trampfart, sysselsatta personer.

Över riksdagens ovannämnda skrivelse och utskottsutlåtande anmodade Kungl. Maj:t kommerskollegium, kammarrätten, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Malmöhus, Östergötlands och Gävleborgs län att avgiva yttrande. På anmodan av kommerskollegium avgåvos yttranden av direktioner för 12 sjömanshus samt vissa arbetsgivarsamman-

slutningar och personalorganisationer inom sjöfartsnäringen. I flertalet av de avgivna yttrandena vitsordades behovet av förbättrade förhållanden på förevarande område. Skiljaktiga meningar uttalades emellertid om lämpligaste sättet för åvägabringande av ett särskilt system för taxeringsförfarandet och utskyldsbetalningen för sjöfolk ävensom beträffande effektiviseringen av restindrivningen.

Den i den förenämnda motionen till 1934 års riksdag upptagna frågan om ett särskilt skattesystem för sjöfolk var jämväl föremål för övervägande av 1936 års uppborrdskommitté (Statens off. utredn. 1938: 46). Kommittén, som icke ansåg sig böra förorda införande av ett system med obligatoriska förskottsavsättningar av lön för ifrågavarande yrkesgrupp under arbetsgivarernas medverkan och därför ej framlade något slutgiltigt förslag till frågans lösning, hade emellertid övervägt möjligheten av att genomföra ett sådant system samt utarbetat ett utkast i ämnet, vari föreslogs bland annat följande.

Förskottsavsättningar till gäldande av sjömäns utskylder skulle i likhet med hyresavgiften av befälhavaren för var och en av besättningen emot kvitto i sjöfartsboken innehållas å hyran och införas i sjömansrullan. Förskottsavsättningarna skulle emot kvitto i sjömansrullan avlämnas till vederbörande mönstringsförrättare vid varje avmönstring, därest sådan skedde inom riket, men, om avmönstring skedde utom riket, först när slutlig avmönstring av besättning ägde rum och sjömansrullan avlämnades. Sjöfartsbok och sjömansrulla skulle förses med särskilda kolumner för angivna ändamål. Varje sjömanshus skulle såsom ett intressekontor förvalta de uppburna medlen för de vid sjömanshuset inskrivna sjömannens räkning och betala deras utskylder, för vilket ändamål uppborrdmyndigheterna skulle tillstålla sjömanshusen sjömannens debetsedlar. Till dess att vederbörande sjömans utskylder förfölle till betalning, skulle hans förskottsavsättningar vara insatta å bank med rätt för honom att tillgodoföras därå löpande ränta. Detta uppborrdssystem ansågs emellertid icke med fördel kunna tillämpas på andra sjömän än dem, som voro påmönstrade för utrikes sjöfart. Om systemet skulle omfatta jämväl andra sjömän, vore det ofrånkomligt att för uppbörden av förskottsinsbetalningarna på ett mera kännbart sätt taga arbetsgivarernas medverkan i anspråk. Vidare föreslogs att sjömanshus skulle underrätta skattskyldig, då inestående förskottsavsättningar icke försloge till gäldande av förfallna utskylder, och därvid uppgiva det felande beloppet. Sjömanshus, som mottagit debetsedel för därstädes inskriven sjöman, skulle, därest sjömanshuset icke kunde inom vederbörlig tid betala sjömannens utskylder, ofördröjligen underrätta uppborrdmyndigheten om anledningen därtill. För sjömanshusens bestyr med sjöfolkets skattebetalning bleve det nödvändigt att dessa tillerkändes ersättning av statsmedel. Genomförandet av ett uppborrdssystem enligt ovan skisserade riktlinjer skulle icke minst beträffande vissa detaljer föranleda svårigheter, vilka kommittén emellertid på grund av sitt slutliga ställningstagande till frågan ansåg sig sakna anledning närmare behandla.

Under den senaste tiden har frågan om förskottsinsbetalning av skatt för skattskyldiga i allmänhet varit föremål för utredningar. I anslutning till av chefen för finansdepartementet lämnade direktiv för utredning om åtgärder till åstadkommande av tidigare inbetalning av kronoutskylder samt därmed sammanhängande spörsmål har av särskilt tillkallad utredningsman fram-

lagts betänkande den 15 februari 1941 med allmänna riktlinjer för åstadkommande av tidigare inbetalning av utskylder (Statens off. utredn. 1941: 5 och 6).

Särskilt med hänsyn till att nämnda betänkande icke innefattade utarbetade författningstexter, förordnade Kungl. Maj:t den 28 februari 1941 särskild sakkunnig att inom finansdepartementet biträda med fortsatt utredning av den i betänkandet behandlade frågan. I samband härmed lämnades sistnämnda sakkunnige direktiv att utarbeta utkast till de författningsbestämmelser, som erfordrades för genomförande av en reform i stort sett efter de allmänna riktlinjerna i betänkandet. I enlighet härmed har den sakkunnige den 6 september 1941 avlämnat en »P. M. angående skatteavdrag å vissa slag av inkomster».

De sålunda verkställda utredningarna hava icke ansetts kunna läggas till grund för en uppbördsreform efter de ovan antydda riktlinjerna.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 januari 1942 har statsrådet och chefen för finansdepartementet bemyndigats tillkalla fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning angående förbättringar i uppbördssystemet. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet sistnämnda dag har chefen för finansdepartementet anfört bland annat, att han hade för avsikt att ytterligare undersöka möjligheterna till en preliminär källbeskattning inom det nuvarande beskattningssystemets ram. Då emellertid resultatet av detta fortsatta arbete måste anses i viss mån ovisst och lösningen i varje fall måste ställas något på framtiden, syntes man icke böra underlåta att omedelbart vidtaga vissa förbättringar i uppbördssystemet, som visserligen vore väsentligt mindre genomgripande än de förut åsyftade men som dock kunde vara av ett visst värde. Departementschefen, som därvid syftade på intressekontorsrörelsens utveckling, har vidare anfört följande:

»Intressekontorsverksamheten råder visserligen i allmänhet icke helt bot på eftersläpningen av skatt utan innebär att av inkomsten under ett visst år vissa belopp avdragas och reserveras för täckande av de under samma år förfallande skatterna. Erfarenheten visar emellertid otvivelaktigt, att intressekontoren, där de på grund av initiativ från arbetsgivares, löntagares, kommuners eller sparbankers sida fått en större utveckling, varit till avsevärd nytta såväl för det allmänna som för löntagarna själva och kunnat medföra en betydande minskning i restantierna. Utvecklingen av denna verksamhet torde emellertid under de sista åren ha i viss mån hämmats i följd av de pågående utredningarna om en mera genomgripande uppbördsreform. Det synes nu i främsta rummet böra undersökas, vilka åtgärder som kunna vidtagas av statsmakterna i syfte att uppmuntra och stödja ifrågakvarande verksamhet. En särskild utredning härom torde böra omedelbart igångsättas och avslutas så snart, att förslag kunna föreläggas 1942 års riksdag. Av 1936 års uppbördskommitté framlagda förslag i denna fråga böra därvid beaktas. Vid utredningen torde även böra övervägas möjligheten att ålägga ledningen av företag av viss omfattning att medverka till en intressekontorsverksamhet av ett eller annat slag för de anställda. Att i en eller annan form göra intressekontoren obligatoriska även för de anställda torde vara förenat med åtskilliga av de svårigheter, som följa med en mera genomgripande uppbördsreform. Därest det befinnes möjligt att genomföra åtgärder i denna riktning,

bör emellertid även denna sida av saken beaktas och förslag därom framläggas. Jag syftar därvid bland annat på den i den sakkunniges promemoria berörda frågan om tvångsanslutning till intressekontoren för restförda skattskyldiga.»

I de likalydande motionerna I: 100 och II: 146 har framhållits angelägenheten av att genom särskilda anordningar söka för sjöfolket underlätta fullgörandet av deras skattebetalningar. I sådant syfte hava motionärerna föreslagit, att en viss procent av sjömannens ombord å fartyg erhållna inkomst skulle innehållas av fartygets befälhavare samt vid sjömannens av- eller ommönstring redovisas till vederbörande sjömanshus, som i sin tur skulle insätta beloppet på ett sjömannens skattekonto. Från detta skulle sedermera sjömannens utskylder betalas till vederbörande uppbördsmyndighet.

I likhet med motionärerna anser utskottet det ur såväl det allmännas som sjöfolkets synpunkt vara angeläget att åtgärder snarast vidtagas för att underlätta för sjöfolket att fullgöra sina skattebetalningar. De förhållanden, under vilka sjömännen utföra sitt arbete, medföra otvivelaktigt stora svårigheter för dem — särskilt för sådana sjömän, som äro sysselsatta i utrikes sjöfart — att i rätt tid erlægga sina utskylder. De utredningar, som tidigare verkställts på detta område, hava såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår närmast tagit sikte på att införa ett särskilt skattesystem för sjöfolk. En tillfredsställande lösning av detta spörsmål har det emellertid visat sig vara svårt att åstadkomma, och utredningarna ha i varje fall ännu icke lett till något resultat. Med det nu föreliggande förslaget torde avses att inom det nuvarande beskattningssystemets ram genomföra en preliminär källbeskattning för sjöfolket. Detta spörsmål sammanhänger givetvis med frågan om förbättringar i gällande uppbördsystem, vilken fråga för närvarande är föremål för utredning av särskilda sakkunniga. Av de till ledning för dem lämnade direktiven framgår, att deras uppdrag jämväl torde omfatta frågan om skatteuppbörden för sjöfolket. Då utskottet förutsätter, att de sakkunniga vid sin utredning även komma att taga under omprövning det nu föreliggande förslaget, anser sig utskottet i frågans nuvarande läge icke böra biträda motionärernas förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om särskild utredning i ärendet.

I motionen II: 227 har föreslagits införande av obligatorisk skyldighet för personer, som innehava tillfällig anställning i allmän eller enskild tjänst under sådana förhållanden, att de ofta byta vistelseort, att vara anslutna till statens intressekontor. Även detta förslag åsyftar sålunda en förbättring i fråga om skatteuppbörden för vissa skattskyldiga. Utskottet delar motionärernas uppfattning, att särskilda åtgärder erfordras för att få till stånd en mera tillfredsställande skatteuppbörd än den nuvarande för ifrågakarande skattskyldiga. Huruvida detta kan ske på sätt motionärerna föreslagit eller ej, är utskottet icke berett att nu taga ställning till. Såsom förut anförts innefattar ovannämnda sakkunnigas uppdrag bland annat även att verkställa utredning angående möjligheten att ålägga ledningen av företag av viss

Utskottet.

omfattning att medverka till en intressekontorsverksamhet av ett eller annat slag för de anställda ävensom att undersöka, huruvida i en eller annan form intressekontoren kunna göras obligatoriska för de anställda. Med hänsyn härtill och då det torde kunna förväntas, att de sakkunniga jämväl komma att taga det nu föreliggande förslaget under omprövning, anser sig utskottet sakna anledning förorda bifall till motionärernas förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 100 av herrar Nordborg och Theodor Magnusson samt II: 146 av herrar Lindberg i Stockholm och Lundgren, angående åvägabringande av ett särskilt skattesystem för sjöfolk, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, samt

2) att motionen II: 227 av herr Pettersson i Dahl m. fl., angående förtidsinbetalning av skatt till stat och kommun av vissa skattskyldiga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 mars 1942.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark*, friherre *Lagerfelt, Sjödahl, Ekman, Bengtsson, Velander, Eklund* och *Aronsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Björklund, Persson* i Undersvik, *Falk, Kilbom, Karlsson* i Grängesberg, *Thorell, Jonsson* i Skedsbygd, *Henriksson, Bladh* och *Svensson* i Ljungskile.